

Van monetarisme naar herindustrialisatiepolitiek

Een tweede fase in het Britse beleid?

PROF. DR. G. VANDEWALLE

Inleiding

De Britse verkiezingen brachten geen grote verrassingen. De conservatieve partij ging van 43,9% van de stemmen in 1979 naar 42,4%, maar kon dank zij de bijna gelijke verdeling van de stemmen van de oppositiepartijen (de Labourpartij behaalde 27,6% en de alliantie van liberalen en sociaal-democraten 25,4% van de stemmen) 60% van alle zetels voor zich opeisen. De twee oppositiepartijen ondervinden nu de nadelige psychologische weerslag van hun nederlaag.

In de Labourpartij is de 41-jarige Welshman, Neil Kinnock, als nieuwe leider gekozen. Gezien de scherpe tegenstellingen tussen links en rechts binnen de partij is het echter twijfelachtig of zelfs een welbespraakte Kinnock, die waarschijnlijk, zoals destijds Harold Wilson, enigszins naar rechts zal evolueren, binnen korte tijd de eenheid zal kunnen herstellen. Vooral de harde houding van de linkse groep inzake de uittreding van Groot-Brittannië uit de EG, een stelling die door de meerderheid van de vakbondsleders wordt onderschreven, bemoeilijkt een ontwikkeling naar het politieke centrum.

Ook de alliantie van liberalen en sociaal-democraten is door haar nederlaag aangeslagen. De liberale partij heeft haar positie in het parlement licht verbeterd (van 13 zetels naar 17), maar wordt geconfronteerd met verzet binnen de partij tegen samenwerking met de sociaal-democraten. Twee liberale parlementsleden hebben zelfs geweigerd met hun partijvoorzitter, David Steel (één van de populairste politici van Groot-Brittannië), op de eerste banken in het parlement te gaan zitten. De sociaal-democraten kregen een bittere pil te slikken. Van 29 zetels in het vorige parlement vielen ze terug tot 6 zetels. Hun nieuwe leider, David Owen, is een bekwaam en handig politicus maar wordt geconfronteerd met het moeilijke probleem hoe de Britse burgers ervan te overtuigen dat zijn partij nog enige kans maakt bij de volgende verkiezingen. Owen hoopt een aantal vakbonden ertoe te brengen niet langer uitsluitend de Labourpartij te steunen en heeft aangekondigd dat zijn partij de vakbondsbijdrage aftrekbaar zal maken van de belasting. Enkele vakbonden (van o.a. onderwijzers en bakkers) hebben reeds toegezegd besprekingen met D. Owen te zullen voeren. Vieren-

tintig kandidaten van de liberale partij en de sociaal-democratische partij hebben voor de komende Europese verkiezingen een verzoekschrift ingediend bij de leiding van hun respectievelijke partijen, waarin wordt voorgesteld tot een gemeenschappelijke kandidaatsstelling over te gaan. D. Owen is hier tegen gekant omdat het een eerste stap zou zijn naar een fusie van beide partijen. Hij vreest dat hierdoor de aantrekkingskracht van de sociaal-democraten op de gematigde arbeiders verloren zou gaan. Net als de liberale en de Labourpartij is nog geen duidelijke keus gemaakt uit de politieke doeleinden die de partij met het oog op de verkiezingen in 1988 zal innemen.

Dit alles is uiteraard koren op de molen van mevr. Thatcher die er op kan rekenen dat de oppositie tijdens de volgende maanden zoveel in eigen kring zal moeten opklaren dat ze geen tijd zal vinden om het regeringsbeleid op efficiënte wijze te bevechten. Ook in haar eigen partij heeft mevr. Thatcher haar positie versterkt. Regeringsleden als Francis Pym, de gewezen minister van buitenlandse zaken, en William Whitelaw, de gewezen minister van binnenlandse zaken, die het aandurfden in het publiek andere stellingen te verdedigen dan door mevr. Thatcher werden aanvaard, heeft ze uit haar eigen regering verwijderd. Bovendien heeft ze het grote voordeel geen verkiezingsbeloften te hoeven honoreren. Het conservatief regeringsmanifest bevatte nagenoeg geen concrete voorstellen. Wel werd de noodzaak herhaaldelijk benadrukt tot het voeren van een „krachtadig” beleid. Wat dit nieuwe beleid precies zou inhouden is voorlopig nog niet duidelijk. Wel ziet het er naar uit dat minder belang zal worden gehecht aan de monetaire politiek en meer aan het industrieel beleid.

De monetaire politiek van de conservatieve regering

In een vorig artikel werd er op gewezen dat van eind 1981 af het monetaire beleid geleidelijk werd versoepeld 1). De expansiegraad van de geldomloop wordt nu hoofdzakelijk geregeld door de openmarktpolitiek. De overheid dekt het grootste deel van haar tekort door het opnemen van kredieten bij de particuliere banken tegen overheidspapier

en dit houdt schepping in van secundaire liquiditeiten ten voordele van de overheid. Een verdere expansie van de geldomloop vindt plaats door kredietverstrekkingen van de banken aan de particuliere sector en door het omwisselen van deviezen. Vindt de centrale bank dat de monetaire expansie moet worden afgekeurd, dan plaatst zij overheids-papier bij niet-geldscheppende financiële instellingen, bedrijfsruithoudingen en bij particulieren.

Tijdens het financiële jaar 1982-1983 (midden april 1982 tot midden april 1983) bleven de groeicoëfficiënten van M_1 , M_3 en PSL_2 („private sector liquidity”) binnen de voorgeschreven grenzen (8 à 12% per jaar; zie tabel 1) 2). Dit was evenwel toe te schrijven aan de geringe vraag naar kredieten van de particuliere sector tijdens de laatste maanden van 1982 en de eerste twee maanden van 1983. De diverse bedrijven voorzagen toen een daling van de prijzen van de grondstoffen en van de energieprijzen en waren geneigd hun voorraden in te krimpen hetgeen uiteraard leidt tot een stijging van de beschikbare liquiditeiten 3). Eind 1982-1983 nam de behoefte van de overheid aan bankkredieten toe omdat het tekort op de begroting ten gevolge van gestegen werkloosheidsuitkeringen en gedaalde overheidsinkomsten hoger uitviel dan was voorzien. De totale leenbehoefte werd voor 1982-1983 geschat op £ 7,5 mrd., en bleek in werkelijkheid £ 9 mrd. te zijn. De conservatieve regering had deze ontwikkeling wel zien aankomen maar vermeden de nodige saneringsmaatregelen te treffen om de kiezers niet te ontstemmen. Ze kan evenwel deze expansieve monetaire politiek moeilijk volhouden in verband met de inflatiebestrijding. In juni 1983 bedroeg de stijging van de kosten van het levensonderhoud slechts 3,7%, maar in juli was dit percentage opgelopen tot 4,2.

Tabel 1. Groei van de monetaire indicatoren (op jaarbasis)

	September 1982 tot en met november 1982	December 1982 tot en met februari 1983	Maart 1983 tot en met mei 1983
M_0	6,2	5,4	4,7
M_1 (retail)	16,6	4,9	10,6
M_2 (retail)	15,1	11,2	16,2
£ M_3	12,4	8,6	15,7
M_3	13,3	13,4	12,7
PSL_2	10,0	11,9	20,3

Bron: Bank of England, *Quarterly Bulletin*, juni 1983, blz. 173.
Toelichting:
 M_0 : Monetaire basis, dit is de som van het chartaal geld vermeerderd met de vorderingen van de particuliere banken op de centrale banken;
 M_1 (retail): Som van het chartaal geld in circulatie en alle deposito's van het publiek voor zover ze geen interest opbrengen;
 M_2 (retail): M_1 vermeerderd met de deposito's op zicht van het publiek die wel interest opbrengen;
 M_3 : M_1 vermeerderd met alle termijndeposito's bij banken en spaarkassen in pond sterling, alsook de zicht- en termijndeposito's van de openbare sector in pond sterling;
£ M_3 : M_3 vermeerderd met de deposito's van de residenten in vreemde valuta;
 PSL_2 : £ M_3 verminderd met de deposito's van de openbare sector en vermeerderd met alle 'money market instruments', zoals schatkistpapieren, bankaccepten, deposito's bij lokale overheden, financieringshuizen en bouwmaatschappijen, 'certificates of tax deposits', alsook verhandelbare aandelen van bouwmaatschappijen.

- 1) G. Vandewalle, Komt er een deflatie van de Britse economie, *ESB*, 3 november 1982.
- 2) Operation of monetary policy, *Quarterly Bulletin*, Bank of England, juni 1983, blz. 171.
- 3) Idem, blz. 156.

Volgens de monetaristische theorie leidt een stijgingspercentage van de geldhoeveelheid die boven dat van het nationaal produkt tegen lopende prijzen ligt, tot een toename van de inflatie. Het stijgingspercentage van het nationaal produkt is voor 1983 nog niet bekend maar wordt in een industrieel zoals Groot-Brittannië hoofdzakelijk bepaald door de groeicoëfficiënt van de industriële productie. Die bedroeg van begin juli 1982 tot juni 1983 amper 1,6%, zodat bij een inflatiepercentage van 3,7 de geldhoeveelheid om de prijzen stabiel te houden volgens de monetaristische theorie slechts zou mogen stijgen met iets meer dan 5%; beduidend minder dan het stijgingspercentage van de diverse monetaire grootheden. Hiertegen wordt door de studiediensten van de centrale bank ingebracht dat in een depressieperiode de bedrijven hun voorraden afbouwen, waardoor grotere kasvoorraden worden aangehouden en de omloopsnelheid van het geld daalt. Deze daling neutraliseert dan de invloed van de groei van de geldhoeveelheid op de prijzen. Als de conjunctuur echter weer aantrekt, zal de omloopsnelheid weer toenemen en een inflatoire druk op de prijzen uitoefenen 4). De regering is zich hiervan bewust maar wenst de expansie van de geldhoeveelheid niet in te sterke mate af te remmen om verdere stijging van de interestvoeten, die sinds 1983 in heel West-Europa weer optreedt, te voorkomen. Voor 1983-1984 werd een groei van de geldhoeveelheid met 7 à 11% voorzien, wat meer is dan op basis van de huidige groei van het nationaal produkt en de inflatie is verantwoord, maar 1% minder dan wat werd bepaald voor 1982-1983. Voor 1984-1985 zou de groei maar 6 à 10% mogen bedragen en voor 1985-1986 5 à 9%.

De nieuwe minister van Financiën, Nigel Lawson, tracht de sterke expansie van de geldhoeveelheid die zich tijdens de maanden juni en juli voerde te matigen door de leningsbehoefte van de overheid te reduceren. Dit hoopt hij te bereiken door besparingen en het verkopen van overheidsparticipaties in industriële en andere bedrijven aan de particuliere sector. In een rede gehouden op 29 juni 1983 in het parlement deelde hij mede dat de uitgaven voor salarissen en administratiekosten van de centrale overheid zouden worden vermindert met 1%, en alle andere toewijzingen met 2%. De grenzen van de externe financiering van de genationaliseerde bedrijven zouden worden verlaagd met 2%. Al deze maatregelen zouden een totale besparing geven van £ 500 mln. Door de verkoop van overheidsbezit aan de particuliere sector dient eveneens £ 500 mln. te worden verkregen 5). Zo moet de totale leningsbehoefte worden gereduceerd van £ 11,48 mrd. tot £ 10,48 mrd.: een vermindering van 10%. Algemeen wordt evenwel aangenomen dat deze maatregelen niet voldoende zijn om een stijging van de inflatie te voorkomen. Deze wordt aangewakkerd door de toename van de reële inkomens ten gevolge van een lagere stijging van de consumptieprijzen dan van de gemiddelde lonen in de eerste helft van 1983. Deze toename en het opheffen van beperkingen inzake de verkopen van verbruiksgoederen op krediet, heeft een opleving van de consumptie op gang gebracht, die een gunstig effect heeft op de industriële acti-

viteit, maar prijsstijging in de hand werkt. Er wordt voorzien dat tegen het eind van het jaar het indexcijfer van de kosten van het levensonderhoud met 5 à 6% per jaar zal stijgen. Veel zal evenwel afhangen van de mate van loonstijging.

Privatisering van de economie

De nationalisaties die door de Labourregering na de tweede wereldoorlog werden gerealiseerd hadden betrekking op de vervoerssector (spoorwegen en autobusdiensten), de zware nijverheid (steenkolen, staal) en de energiesector (gas en elektriciteit). Van deze drie grote sectoren bood alleen de laatstgenoemde gunstige toekomstperspectieven. De andere genationaliseerde sectoren hadden te kampen met noodlijdende onderdelen waarvan het bestaan op het spel stond. Spoorlijnen, mijnen en staalfabrieken moesten worden gesloten. Dergelijke pijnlijke saneringen zijn moeilijker te verwezenlijken voor bedrijven die onder controle van de overheid staan dan voor particuliere ondernemingen. Al te zeer waren de ministers van industrie en de transportsector i.v.m. de werkgelegenheid geneigd zich in het beleid van de betrokken nationale bedrijven te mengen om opheffing van een spoorwegverbinding of het sluiten van een station, een mijn of een staalfabriek te voorkomen. Het gevolg was dat genationaliseerde bedrijven niet te weinig maar te veel van bovenaf werden gecontroleerd. Een soortgelijke ontwikkeling deed zich voor met bedrijven als de vliegtuigmotorenfabriek Rolls Royce, de autofabrieken van British Leyland en de scheepstimmerwerven aan de Clyde, naderhand gefuseerd tot British Shipbuilders. In al deze gevallen leidde de nationalisatie tot een grote vertraging in de afbouw van de niet-renderabele onderdelen van de bedrijven en dus tot grote verliezen die door de schatkist moesten worden bijgepast. Dit proces van afremming van de noodzakelijke sanering werd daarenboven in sterke mate in de hand gewerkt door de sterke positie van de vakbonden in deze sectoren. Al te vaak werd sluiting daardoor uitgesteld en werden verliezen gedekt door overheids subsidies of verhoging van de tarieven. Het waren dus de verbruikers en de belastingbetalers die in laatste instantie het gelag betaalden.

De regering van mevr. Thatcher had reeds in haar verkiezingsprogramma van 1979 beloofd zoveel mogelijk genationaliseerde bedrijven opnieuw te privatiseren, maar dit voornemen bleek niet zo gemakkelijk realiseerbaar. De particuliere sector bleek uiteraard weinig geïnteresseerd in overname van verliesgevende bedrijven. Het zag ermaar uit dat de staat de renderende bedrijven zou kwijtraken en met de niet-renderende bedrijven zou blijven zitten. Dreigende stakingen en arbeidsonrust in sterke bedrijven als de elektriciteits-, en gasbedrijven voorkwamen echter deze uitverkoop. Om haar privatiseringsplannen toch (deels) te realiseren besloot de regering aandelen te emitteren waarvan een gedeelte wordt aangeboden aan het personeel van het bedrijf en een ander gedeelte wordt verdeeld in kleine pakketten bestemd voor het grote publiek. Zo kon de re-

gering niet het verwijt worden gemaakt staats eigendommen tegen te lage prijzen te verkanselen aan particulieren en voorkomt ze ook een revolte van het personeel tegen de privatisering. Het aandeel dat aan het personeel wordt aangeboden, is echter gering. Er is geen sprake van dat het personeel door inschrijving op aandelen controle zou verwerven op het beheer van de betrokken bedrijven.

Deze procedure werd al in vier gevallen toegepast: bij British Aerospace Public Limited Company, Cable and Wireless, National Freight Company, en Amersham International. Onderhandelingen m.b.t. Britoil zijn aangevangen. In al deze gevallen betreft het goed renderende bedrijven. Dit leidde er zelfs toe dat de inschrijving op de aandelen van Amersham International, een maatschappij die radio-actief materiaal voortbrengt voor geneeskundige, industriële en wetenschappelijke doeleinden, het aanbod meer dan 20 maal overtrof. Niet ten onrechte beweerde de woordvoerder van de oppositie in het parlement dat de regering „nationaal bezit” verkanselde tegen rabatprijzen. Het aandeel dat het personeel verkreeg van de £ 71 mln. aan aandelen bedroeg slechts 3,6%. De verkoop van aandelen van British Aerospace Ltd. vond plaats nadat deze maatschappij was omgevormd tot een particuliere vennootschap waarvan iets minder dan de helft van de aandelen in handen bleef van de overheid en de rest werd aangeboden aan het publiek. Het personeel kan voor maximaal 3,26% van het aandelenkapitaal inschrijven. Bij de verkoop van aandelen van Cable en Wireless, een maatschappij die telecommunicatiediensten levert aan een dertigtal landen, kon het personeel maximaal £ 13,5 mln. aan aandelen verwerven van een totaal van £ 224 mln. (iets meer dan 6%). Bij de verkoop van aandelen van de National Freight Company werd voor £ 3 mln. aan aandelen opgenomen door personeelsleden en £ 4,5 mln. door hun pensioenkas op een totale uitgifte van £ 53,5 mln. (in totaal 14%).

De conservatieve regering is ook ten aanval getrokken tegen de door de voorgaande Labourregering opgerichte National Enterprise Board (NEB). Deze maatschappij, die is gesticht in februari 1973 met de bedoeling als overheidsholding op te treden, werd in sterke mate in haar werking gehinderd door de verplichting particuliere bedrijven als British Leyland en de scheepswerven aan de Clyde (nu herdoopt tot British Shipbuilders) onder haar hoede te nemen. Niettemin had ze geparticipeerd in enkele veelbelovende ondernemingen. Al in oktober had Nigel Lawson die toen financiële secretaris was van het Ministerie van Financiën, aangekondigd dat de NEB een deel van haar participaties te gelde zou moeten maken. Bovendien diende de NEB controle over grote ondernemingen als Rolls Royce en British Leyland aan het Ministerie over te dragen, met de bedoeling dat dit die bedrijven in een later stadium aan de particuliere sector zou verko-

4) M. Friedman, The demand for money: some theoretical and empirical results, *The Journal of Political Economy*, augustus 1959.

5) The economy, *Survey of current affairs*, juli 1983, blz. 233-234.

pen. De taak van de NEB werd grondig gewijzigd. Ze werd omgevormd tot een instelling die er naar moest streven met particuliere bedrijven overeenkomsten af te sluiten om nieuwe ondernemingen met toepassingen van moderne technologie in het leven te roepen. Op 20 juli 1981 vond een fusie plaats van de Raad van Bestuur van de NEB met die van de overheidsorganisatie National Research Development Corporation. De nieuwe instelling, genoemd British Technology Group, richt nu zijn activiteit volledig op de oprichting van gemengde bedrijven. Wat de genationaliseerde bedrijven betreft die aan het toezicht van de NEB werden onttrokken, heeft de regering er stelselmatig naar gestreefd deze door beperking van het hen ter beschikking gestelde kapitaal te dwingen alle niet-renderende activiteiten stop te zetten en hun aantal werknemers drastisch te verminderen. Het laatste doel werd in ieder geval grotendeels bereikt (zie tabel 2).

Zoals uit tabel 2 blijkt heeft vooral British Steel Corporation zijn personeel in sterke mate verminderd. Ian Mc Gregor, die in de lente van 1980 door mevrouw Thatcher als voorzitter van de Raad van Bestuur van deze grote nationale maatschappij werd aangesteld, is erin geslaagd de meeste van de niet-renderende productiecentra te sluiten en het jaarlijks verlies, dat in 1980-1981 £ 665 mln. bedroeg, te verminderen. Ian Mac Gregor, die door zijn handigheid om te onderhandelen met ministers enerzijds en met vakbondsleiders anderzijds, de beste Britse politicus wordt genoemd, heeft in augustus van dit jaar het beheer over British Steel Corporation overgelaten aan een andere manager uit de particuliere sector, Robert Hasham, een bestuurder van de Imperial Chemical Industries. Het aantal werknemers van BSC is nog verder verminderd en bedraagt amper nog 78.000: een nieuwe vermindering met ongeveer 25% sinds eind maart 1982. Er wordt voorzien dat dank zij deze sanering BSC het jaar 1983-1984 zonder verlies zal

kunnen afsluiten. Ondanks zijn hoge leeftijd — hij is zeventig jaar — heeft Ian Mac Gregor nu het voorzitterschap aanvaard van The National Board met de bedoeling ook deze genationaliseerde maatschappij, die jaarlijks grote verliezen lijdt, te saneren. Mevrouw Thatcher heeft het tot heden niet aangedurfd The National Coal Board te dwingen niet-renderabele mijnen te sluiten omdat dit een algemene staking van de sterk georganiseerde mijnwerkers zou kunnen betekenen. Zo'n staking verlamde in de winter van 1973-1974 de industriële activiteit en bracht de conservatieve regering van Eduard Heath ten val. De situatie is nu echter gunstiger voor de regering dan in 1974. The National Coal Board beschikt over een voorraad van 57 mln. ton, zodat bij staking de bevoorrading van de industrie nog enige tijd kan worden voortgezet. Bovendien worden de thermische centrales die nu nog instaan voor ongeveer 80% van de elektriciteitsproductie geleidelijk vervangen door atoomb centrales waardoor ook de macht van de mijnwerkersbonden wordt beperkt. Rekening houdend met de hoge werkloosheid is het lang zo zeker niet dat indien de secretaris van de mijnwerkerscentrale Arthur Scargill, een algemene staking zou aankondigen, de mijnwerkers zijn richtlijnen zouden opvolgen. Van Mac Gregor wordt trouwens verwacht dat hij zeer omzichtig te werk zal gaan omdat hij ervan overtuigd is dat ook hij met de sociale aspecten van de sanering rekening moet houden.

Ook bij de spoorwegen is een groot saneringsplan in voorbereiding. Voor de periode 1983-1988 wordt een vermindering van het personeel voorzien met 18.000 en een inkrimping van het net van 35.200 km tot ongeveer 32.160 km. De vraag is nu in hoeverre mevrouw Thatcher het saneren van overheidsbedrijven als een middel beschouwt om ze naderhand te kunnen privatiseren om op zo'n manier de overheidssector volledig af te bouwen.

Uit een recente studie blijkt dat vanuit het

standpunt van de consument privatisering slechts voordelig is indien het sectoren betreft waarin, zoals in de staalnijverheid, de autoindustrie, de scheepsbouw enz., concurrentie er normaal toe bijdraagt de efficiency van de betrokken bedrijven te verhogen en ze te dwingen hun producten aan te passen aan de behoeften van de verbruikers 6). Betreft het evenwel ondernemingen als de spoorwegen, de post en de elektriciteit, waar grote schaalvoordelen zijn te behalen, dan is privatisering ongewenst.

De discussie over privatisering werd actueel toen de regering in november 1982 een Telecommunicatiewet bij het parlement aanbodde, waardoor British Telecom zou worden omgevormd tot een particuliere maatschappij. De staatssecretaris voor industrie, Patrick Jenkins, verklaarde dat de nieuwe particuliere maatschappij de verplichting moet krijgen opgelegd de huidige tarieven gedurende een periode van vijf jaar met niet meer te verhogen dan het stijgingspercentage van de kosten van het levensonderhoud. In de tussentijd zou er voor moeten worden gezorgd dat andere maatschappijen met Telecom zouden kunnen concurreren. De vraag is echter of particuliere investeerders in voldoende mate kapitaal in Telecom-aandelen willen beleggen indien ze bij voorbaat weten dat de winstmogelijkheden van die maatschappij laag zullen worden gehouden. Het gevaar bestaat daarom dat de overheid om toch het gestelde doel van £ 500 mln. te halen, de monopoliepositie van deze bedrijven intact laat.

Naar een herindustrialisatiepolitiek ?

Het programma van de regering-Thatcher is duidelijk. In de eerste fase moest de inflatie tot een redelijk peil worden teruggebracht. Nu dit doel is bereikt ligt naar de mening van de regering de weg open naar herindustrialisatie. Hierbij wordt vertrouwd op het particulier initiatief. De hoge rentelasten en hoge koers van de Engelse pond vormen echter een belangrijke belemmering hier toe. Volgens sommige observatoren lijdt Groot-Brittannië aan de „Dutch disease” waarmee bedoeld wordt op een onrealistisch hoge wisselkoers, veroorzaakt door de uitvoer van energieproducten. De verslechtering van de handelsbalans zou dit idee bevestigen. Vorig jaar vertoonde de handelsbalans immers nog een gemiddeld overschot van £ 177 mln. per maand terwijl voor het eerste semester van 1983, een gemiddeld maandelijks tekort van £ 220 mln. werd gemeten. De export van andere goederen dan olie is 4,5% lager dan in 1980 ondanks de hoge koers van de dollar die de uitvoer naar de Verenigde Staten in de hand werkt. Dit alles wijst er duidelijk op dat het de-industrialisatieproces dat in Groot-Brittannië sedert een tiental jaar al aan de gang is, nog niet tot stilstand is gekomen en elke stijging van de bestedingen aanleiding geeft tot meer invoer en minder uitvoer. De regering van mevrouw Thatcher kan dan ook

6) M. Beesley en S. Littlechild, Privatization, principles, problems and priorities, *Lloyds Bank Review*, juli 1983, blz. 2.

Tabel 2. Genationaliseerde industrieën in 1981/1982

	Omzet (in mln. ponden)	Gebruik kapitaal (in mln. ponden)	Aantal werknemers (× 1000)	Procentueel verlies aantal arbeidsplaatsen vanaf 1979-1980
Elektriciteit (CECB en Council and Area Boards) ..	8.057	32.605	147	- 8
British Telecom	5.708	16.099	246	+ 2
British Gas	5.235	10.955	105	-
National Coal Board	4.727	5.891	279	- 5
British Steel	3.443	2.502	104	- 38
British Leyland	3.072	1.521	83 a)	- 31
British Rail	2.899	2.746	227	- 7
Posterijen (Giro en postorders inbegrepen)	2.636	1.347	183	-
British Airways	2.241	1.338	43	- 24
Rolls-Royce	1.493	992	45	- 23
British Shipbuilders	1.026	655	67	- 18
S. Scotland Electricity Board	716	2.817	13	- 5
National Bus Company	618	508	53	- 16
British Airports Authority	277	852	7	- 7
N. Scotland Hydro Electric	270	1.981	4	- 3
Civil Aviation Authority	206	162	7	- 2
Scottish Transport Group	152	157	11	- 17
British Waterways Board	16	50	3	- 2
	42.792	83.178	1.627	

a) Alleen in Groot-Brittannië. Inclusief buitenlandse vestigingen is het aantal werknemers 22.000 hoger.
Bron: M. Beesley en S. Littlechild, Privatization: principles, problems and priorities, *Lloyds Bank Review*, juli 1983, blz. 10.

niet blijven wachten op „spontane” herindustrialisatie nadat de inflatie tot staan is gebracht. Haar ideologie van „laissez faire, laissez passer” ten spijt zal ze maatregelen moeten nemen om de industriële investeringen te stimuleren. De oprichting van „enterprise zones” was een eerste maatregel om het particuliere initiatief te ondersteunen en werd gevolgd door een reeks maatregelen om aan kleine bedrijven overheidshulp te verlenen. Zo moet het „Small Engineering Firms Investment Scheme” worden vermeld. Dit werd voor het eerst op bescheiden schaal (£ 30 mln.) in maart 1982 ingevoerd en bleek een groot succes. Het voorziet in subsidies voor de aankoop van machines, computers en ander technisch materieel door firma's uit de metaalverwerkende sector die niet meer dan 500 werknemers in dienst hebben. Op 28 maart 1983 werd een nieuw bedrag van £ 100 mln. ter beschikking gesteld aan het project. Naar het voorbeeld van wat is geschied onder de socialistische regering in Frankrijk, waar een groot technologisch onderzoeksprogramma werd gestart, begon mevr. Thatcher met een gelijksoortig project, waarbij de overheid, de universiteiten en de privé-sector zullen samenwerken. De overheid zou £ 200 mln. voor een periode van 5 jaar ter beschikking stellen en de particuliere bedrijven £ 150 mln.

De conclusie mag luiden dat een zeer voorzichtig industriebeleid wordt gevoerd en dat de geleidelijke afbouw van de overheidssector nog steeds het hoofddoel van de conservatieve regering vormt.

Besluit

Het is nog te vroeg om te bepalen welke richting het economisch en financieel beleid van de tweede regering van mevr. Thatcher zal uitgaan. Keert ze na de versoepeling van de laatste twee jaar terug naar een meer restrictief monetair beleid, dan loopt ze het risico de economische opleving in de kiem te smoren en neemt de werkloosheid verder toe. Schakelt ze daarentegen volledig over naar een stimulerend beleid gekoppeld aan een actieve industriepolitiek, dan is het mogelijk dat herindustrialisatie geleidelijk op gang komt. Wel neemt dan het inflatiegevaar toe en loopt Groot-Brittannië het risico zich zelf uit de markt te prijzen. Mevr. Thatcher zoekt duidelijk een middenweg om tussen die twee klippen door te zeilen, maar het is twijfelachtig of ze de goede richting al heeft gevonden.

G. Vandewalle